

Informatie

Verplichte nazorg na een onvoorwaardelijke vrijheidsbenemende jeugdsanctie

Dit informatieblad bevat informatie over de wettelijke regeling voor verplichte nazorg na vrijheidsbenemende jeugdsancties en is bestemd voor de diverse ketenpartners van het Ministerie van Veiligheid en Justitie, die bij de uitvoering zijn betrokken.

Met de regeling van verplichte nazorg wordt voorzien in een begeleidingstraject – in gedwongen kader – van de (jeugd) reclassering voor jeugdigen die krachtens een jeugddetentie of Pij-maatregel in een justitiële jeugdinrichtingen (JJI) hebben verbleven. Het bieden van begeleiding en ondersteuning bij een verantwoorde terugkeer in de maatschappij na afloop van een vrijheidsbenemende jeugdsanctie is mede bepalend voor het welslagen daarvan.

Invoering verplichte nazorg: wettelijk kader

De verplichte nazorg werd ingevoerd bij wet van 13 december 2010 tot wijziging van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen, het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten, in verband met de aanpassing van de tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende jeugdsancties (hierna: de wet).¹ Deze wet is in werking getreden op 1 juli 2011.² Voorts werden technische en redactionele wijzigingen doorgevoerd in de regeling voor verplichte nazorg bij de PIJ-maatregel. Deze reparatiewet PIJ-maatregel trad op 1 juli 2012 in werking.³ Ook het Reglement justitiële jeugdinrichtingen (Rjj) en het Besluit tenuitvoerlegging jeugdstrafrecht 1994 werden aangepast.⁴ Ook deze wijzigingen zijn per 1 juli 2011 in werking getreden. Voor het overgangsrecht is bepaald dat de gewijzigde bepalingen worden toegepast voor feiten gepleegd na inwerkingtreding van de wet.

Verplichte nazorg: drie varianten

Verplichte nazorg wordt vormgegeven in drie varianten, afhankelijk van de aard en/of duur van de vrijheidsbenemende sanctie:

1 Nazorg na jeugddetentie met strafrestant van < 3 maanden⁵

Oplegging

Bij jeugdigen die na het onherroepelijk worden van de uitspraak korter dan drie maanden in een JJI verblijven, is weinig tijd gelegen tussen het moment waarop de rechter uitspraak doet en het moment waarop de nazorg aanvangt. Verplichte nazorg na jeugddetentie met een strafrestant van maximaal drie maanden kan zodoende enkel vorm krijgen door middel van een rechterlijke beslissing: het stellen van bijzondere voorwaarden bij een (deels) voorwaardelijke veroordeling. Het verdient hierbij sterk de voorkeur dat de rechter in ieder geval aan de jeugdige '(jeugd) reclassering' oplegt: de voorwaarde dat de jeugdige zich gedurende de proeftijd zal houden aan de aanwijzingen van de (jeugd) reclassering.⁶ Met het openbaar ministerie zijn afspraken gemaakt om het gebruik van deze modaliteit te stimuleren.

Dit is neergelegd in de vigerende Richtlijn voor strafvordering jeugd.⁷ Artikel 3 van het Besluit gedragsbeïnvloeding jeugdigen kent een opsomming van bijzondere voorwaarden die de rechter aan deze vorm van verplichte nazorg kan verbinden. Het openbaar ministerie laat zich adviseren door de Raad voor de Kinderbescherming over welke bijzondere voorwaarde(n) aansluit(en) bij de problematiek van de individuele jeugdige (persoonsgerichte benadering). De jeugdreclassering wordt hierbij als informant betrokken, mede gelet op de uitvoerbaarheid van de bijzondere voorwaarden.

Toezicht

Met het toezicht op de naleving van de voorwaarden is het openbaar ministerie belast (art. 77aa lid 1 Sr). Indien enige gestelde voorwaarde niet wordt nageleefd, kan de rechter die de voorwaarde(n) heeft gesteld, na ontvangst van de vordering van het openbaar ministerie, de tenuitvoerlegging van het voorwaardelijke strafdeel gelasten of wijzigingen brengen aan de invulling en/of de duur van de verplichte nazorg (art. 77cc en 77dd Sr).

¹ Stb. 2010, 818. Kamerstukken 31 915.

² Stb. 2011, 296.

³ Stb. 2012, 253.

⁴ Besluit van 16 juni 2011, houdende wijziging van het Reglement justitiële jeugdinrichtingen en het Besluit tenuitvoerlegging jeugdstrafrecht 1994, ter uitwerking van de wet van 13 december 2010 tot wijziging van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen, het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten, in verband met de aanpassing van de tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende jeugdsancties (Stb. 2011, 304).

⁵ Onder een strafrestant dient te worden verstaan het gedeelte van een opgelegde vrijheidsstraf dan wel van het samenstel van dergelijke straffen dat nog moet worden ondergaan (artikel 1, onderdeel q, Bjj). De omvang van dit strafrestant wordt bepaald bij het onherroepelijk worden van de uitspraak.

⁶ Artikel 3 lid 1 sub 1 Besluit gedragsbeïnvloeding jeugdigen.

⁷ Strct. 2011, 19253.

Einde

De verplichte nazorg eindigt van rechtswege zodra de termijn van de ‘proeftijd’ – van ten hoogste twee jaar – is verstreken. De rechter kan na vordering van het openbaar ministerie of op verzoek van de jeugdige, de proeftijd verkorten dan wel met ten hoogste één jaar verlengen (art. 77cc Sr).

2 Nazorg na jeugddetentie met strafrestant van > 3 maanden⁸

Oplegging

Verplichte nazorg na jeugddetentie met een strafrestant van minimaal drie maanden krijgt vorm in een verplicht scholing- en trainingsprogramma (STP) als onderdeel van de jeugd-detentie (art. 4 Rjj). Vereist is dat de jeugdige tenminste twee derde van de hem opgelegde onherroepelijke vrijheidsstraf heeft ondergaan (art. 4 lid 1 onder a Rjj). Het STP bij jeugd-detentie duurt maximaal drie maanden (art. 4 lid 2 Rjj). De duur van het STP varieert zodoende van minimaal één maand tot maximaal drie maanden.

De directeur van de JJI heeft een inspanningsverplichting om de jeugdige in de gelegenheid te stellen deel te nemen aan een STP, zodat invulling wordt gegeven aan deze vorm van verplichte nazorg (uitgangspunt: STP, tenzij...). Een STP omvat minimaal 26 uur per week aan activiteiten, gericht op (art. 2 Rjj):

- het aanleren van bepaalde sociale vaardigheden;
- het bieden van onderwijs;
- het vergroten van de kans op arbeid na het einde van detentie;
- het bieden van bijzondere zorg, zoals verslavingszorg, geestelijke gezondheidszorg e.d.;
- het invullen van de vrije tijd, of;
- het op andere wijze invulling geven aan de opvoeding dan wel behandeling van de jeugdige en de voorbereiding op diens terugkeer in de maatschappij.

NB: Een jeugdige verblijft gedurende het STP niet in een JJI.

Toezicht

De invulling van het STP, opgebouwd uit erkende programma’s en modules, is een gezamenlijk product van de JJI waar de deelnemer voorafgaand aan het STP verblijft en de (jeugd)reclassering in het arrondissement waarin aan het STP wordt deelgenomen. De Raad voor de Kinderbescherming wordt door de directeur van de JJI in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen inzake de beslissing ten aanzien van deelname aan het STP. Het openbaar ministerie wordt advies gevraagd, indien het een jeugdige betreft ten aanzien van wie het openbaar ministerie een executie-indicator heeft afgegeven (art. 8 lid 2 Rjj).⁹

⁸ Onder een strafrestant dient te worden verstaan het gedeelte van een opgelegde vrijheidsstraf dan wel van het samenstel van dergelijke straffen dat nog moet worden ondergaan (artikel 1, onderdeel q, Bjj). De omvang van dit strafrestant wordt bepaald bij het onherroepelijk worden van de uitspraak.

⁹ Artikel 1 onder b Rjj; executie-indicator: de aantekening van het openbaar ministerie bij het aanbieden van een vonnis ter executie aan Onze Minister waarin wordt aangegeven dat het openbaar ministerie wil adviseren over te nemen beslissingen inzake de verschillende vormen van te verlenen vrijheden en deelname aan een scholings- en trainingsprogramma aan de betrokken jeugdige.

Voor een tot deelname aan een STP strekkende beslissing, vraagt de directeur van de JJI een machtiging aan bij de Minister van Veiligheid en Justitie (art. 8 lid 1 Rjj). De afdeling Individuele Jeugdzaken (IJZ) van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) beslist namens de minister (uiterlijk binnen vier weken) of de machtiging al dan niet wordt afgegeven (art. 8 lid 5 en 6 Rjj).

De algemene verantwoordelijkheid voor de tenuitvoerlegging van een STP ligt bij de directeur van de inrichting waarin de deelnemer aan het STP (administratief) staat ingeschreven (art. 10 lid 1 Rjj). De (jeugd)reclassering is belast met de feitelijke begeleiding van de jeugdige en houdt toezicht op het dagelijks verloop van het STP (art. 10 lid 2 Rjj). De (jeugd)reclassering rapporteert periodiek aan de directeur van de JJI over de deelname van de jeugdige aan het STP (art. 10 lid 2 Rjj).¹⁰ De directeur kan in geval van overtreding van de voorwaarden beslissen tot het geven van een waarschuwing, wijziging of aanvulling van de bijzondere voorwaarden gesteld aan het STP, tijdelijke terugplaatsing van de jeugdige in een inrichting of tot algehele beëindiging van het STP (art. 12 lid 3 Rjj).

Einde

De verplichte nazorg eindigt van rechtswege zodra de termijn van de ten uitvoer te leggen jeugddetentie is verstreken: de periode van verplichte nazorg is hiermee gelijk aan het einde van de jeugddetentie.

3.1 Nazorg na een PIJ-maatregel

Oplegging

Verplichte nazorg na een PIJ-maatregel is voorzien door een stelsel van voorwaardelijke beëindiging. Deze vorm van nazorg geldt voor PIJ-maatregelen die zijn opgelegd in verband met misdrijf dat is gepleegd na 1 juli 2011.¹¹ De PIJ-maatregel eindigt – behoudens verdere verlenging – na twee jaar voorwaardelijk (art. 77s lid 6 Sr). De directeur van de JJI adviseert het openbaar ministerie over de wenselijkheid van verlenging van de maatregel en de termijn waarover de verlenging zou moeten uitstrekken (art. 14 Besluit tenuitvoerlegging jeugdstrafrecht 1994). Het openbaar ministerie beslist of een vordering tot verlenging van de PIJ-maatregel al dan niet wordt ingediend (art. 15 lid 1 Besluit tenuitvoerlegging jeugdstrafrecht 1994). Op vordering van het openbaar ministerie kan de rechter de termijn van de PIJ-maatregel telkens met ten hoogste twee jaar verlengen tot maximaal vijf dan wel zeven jaren (art. 77t lid 1 Sr). De rechter geeft in de beslissing tot verlenging van de maatregel aan wanneer de maatregel, behoudens verdere verlenging, onvoorwaardelijk eindigt. In de gevallen waarin de maatregel is verlengd, eindigt de PIJ-maatregel voorwaardelijk één jaar voordat de maximale duur van de maatregel wordt bereikt (art. 77t lid 2 Sr).

¹⁰ Aangezien dit per programma kan verschillen, is hiervoor geen vaste regeling. Het verdient aanbeveling om bij het opstellen van het STP afspraken over de frequentie van rapporteren te maken.

¹¹ Voor PIJ-maatregelen die opgelegd zijn in verband met een misdrijf dat is begaan vóór 1 juli 2011, geldt een vorm van vrijwillige nazorg, aangeboden door de reclassering.

Wanneer de PIJ-maatregel voorwaardelijk eindigt, begint van rechtswege de periode van verplichte nazorg aansluitend op het verblijf in de JJI of een STP. Een voorwaardelijke beëindiging van de PIJ-maatregel, geschiedt (zonder tussenkomst van de rechter) onder de algemene voorwaarde dat (artikel 77ta lid 1 Sr):¹²

- a. de jeugdige zich ten tijde van de voorwaardelijke beëindiging niet schuldig maakt aan een strafbaar feit;
- b. de jeugdige zich zal gedragen naar de aanwijzingen van een (jeugd)reclasseringsinstelling of (jeugd)reclasseerder, ook indien deze aanwijzingen een vorm van intensieve begeleiding inhouden;
- c. de jeugdige zich niet onttrekt aan het toezicht op de naleving van de voorwaarden.

Toezicht

Met het toezicht op de naleving van de voorwaarden die worden gesteld aan de voorwaardelijke beëindiging, is het openbaar ministerie belast (art. 77ta lid 2 Sr). De (jeugd)reclassering is belast met de feitelijke begeleiding van de jeugdige en houdt toezicht op het dagelijks verloop van de voorwaardelijke beëindiging. De intensiteit van de begeleiding en de aanwijzingen waaraan de veroordeelde zich in het kader van de voorwaardelijke beëindiging heeft te houden, worden door de (jeugd)reclassering vastgelegd. De (jeugd)reclassering is opgedragen om over de wijze waarop de jeugdige zich aan deze aanwijzingen houdt, aan het openbaar ministerie te rapporteren (art. 77ta lid 2 Sr).¹³

Artikel 77 tb Sr voorziet in de mogelijkheid van rechterlijke betrokkenheid tijdens de voorwaardelijke beëindiging. Daarvan zal in de regel sprake zijn na een terugmelding door de (jeugd)reclasseringsinstelling aan het openbaar ministerie. De rechter kan ambtshalve, op vordering van het openbaar ministerie, of op verzoek van de jeugdige of diens raadsman de volgende beslissingen tijdens de voorwaardelijke beëindiging nemen:¹⁴

1. de voorwaardelijke beëindiging kan door de rechter worden verlengd (art. 77tb lid 1 Sr);
2. de rechter kan bijzondere voorwaarden stellen die het gedrag van de jeugdige betreffen (art. 77tb lid 3 onderdeel a Sr);¹⁵
3. de rechter kan aan een andere instelling dan die welke daarmee tevoren was belast, de begeleiding van de jeugdige opdragen (art. 77 tb lid 3 onderdeel b Sr);
4. de rechter kan de jeugdige terugplaatsen in een justitiële (jeugd)inrichting (art. 77tb lid 3 onderdeel c Sr).

¹² Let op: Voorwaarden wijzigen bij inwerkingtreding van het adolescentenstrafrecht.

¹³ Hiervoor is geen vaste regeling. Op 26 september 2013 is met het Openbaar Ministerie, in afstemming met de 3RO, het volgende afgesproken over de frequentie van rapporteren: elke drie maanden én zodra de voorwaarden zijn overtreden.

¹⁴ Dit betreft de rechter/rechtbank die de PIJ-maatregel in eerste aanleg heeft opgelegd.

¹⁵ Deze zijn gelijk aan de voorwaarden die gelden bij een voorwaardelijke sanctie (art. 3 Besluit gedragsbeïnvloeding jeugdigen).

In een uiterst geval kan de jeugdige tijdens de voorwaardelijke beëindiging voor maximaal één jaar worden (terug)geplaatst in een justitiële inrichting.¹⁶ De rechter bepaalt de duur van de terugplaatsing. Een terugplaatsing kan maximaal tweemaal worden toegepast, waarbij de totale duur van de terugplaatsingen de maximale duur van een jaar niet mag overstijgen (art. 77tb lid 4 Sr). Om te voorkomen dat dat de jeugdige na een terugplaatsing alsnog de inrichting zonder nazorg zal verlaten, kan de terugplaatsing vergezeld gaan met een verlenging van de voorwaardelijke beëindiging. De rechter stelt de duur van de verlenging vast (art. 77 tb lid 1 Sr) en is daarbij gebonden aan de maximale duur van de voorwaardelijke beëindiging van twee jaar (art. 77tb lid 2 Sr).

Einde

Een jaar nadat de maatregel voorwaardelijk is geëindigd, eindigt de maatregel van rechtswege onvoorwaardelijk, tenzij de voorwaardelijke beëindiging wordt verlengd (art. 77ta lid 3 Sr). In de gevallen waarin de voorwaardelijke beëindiging is verlengd, eindigt de maatregel onvoorwaardelijk nadat de maximale duur van de voorwaardelijke beëindiging is bereikt (twee jaar).

3.2 Overgangsrecht

Voor de wijzigingen in de regeling van de PIJ-maatregel, is voorzien in bijzonder overgangsrecht.¹⁷ Dit houdt in dat de PIJ-maatregel alleen voorwaardelijk eindigt in zaken waarbij de maatregel is opgelegd in verband met een misdrijf dat na 1 juli 2011 is begaan. Voor PIJ-maatregelen die zijn opgelegd in verband met een misdrijf dat is begaan vóór 1 juli 2011 wordt nazorg aangeboden in de vorm van reclasseringsbegeleiding in een vrijwillig kader: Een jeugdige kan na beëindiging van de PIJ-maatregel tot een jaar na het einde van een PIJ-maatregel vrijwillig gebruikmaken van het nazorgaanbod van de reclassering. Beide vormen van nazorg zullen naar verwachting tot 2018 naast elkaar voortbestaan.

4. Overige

4.1 Nazorg na voorlopige hechtenis

Uitgangspunt is dat geen enkele jeugdige een JJI verlaat zonder een aansluitend en effectief nazorgtraject. Dit geldt ook voor jeugdigen die (kortdurend) op titel van voorlopige hechtenis in een JJI hebben verbleven. De Raad voor de Kinderbescherming kan de jeugdreclassering inschakelen voor vrijwillige begeleiding indien de jeugdige in voorlopige hechtenis is gesteld (art. 77hh Sr).¹⁸ Deze vrijwillige begeleiding kan worden voortgezet tot de datum van de strafzitting. In veel gevallen schorst de rechter de tenuitvoerlegging van de voorlopige hechtenis vóór de datum van de strafzitting. De rechter kan bijzondere voorwaarden aan de schorsing verbinden (art. 2 van het Besluit gedragsbeïnvloeding jeugdigen).

¹⁶ Per individuele casus zal worden bepaald of terugplaatsing geschiedt in een justitiële jeugdinrichting, een penitentiaire inrichting dan wel een inrichting voor verpleging van ter beschikking gestelden.

¹⁷ Stb. 2010, 818, artikel VI.

¹⁸ Regeling van de Minister van Justitie van 12 januari 2005, nr. 5328243/04/DJJ, houdende aanwijzing van gevallen waarin de RvdK de stichting kan inschakelen voor vrijwillige begeleiding van een jeugdige (Strct. 2005, 11).

Het verdient hierbij sterk de voorkeur dat de rechter aan de jeugdige '(jeugd)reclassering' oplegt: de voorwaarde dat de jeugdige zich gedurende een door de rechter te bepalen termijn zal houden aan de aanwijzingen van de (jeugd)reclassering.¹⁹

4.2 Netwerk- en trajectberaden²⁰

Iedere jeugdige die in een JJI verblijft wordt besproken in een netwerk- en trajectberaad, onafhankelijk van de duur van het verblijf in een JJI (art. 21a Besluit tenuitvoerlegging jeugdstrafrecht 1994). Het netwerk- en trajectberaad hebben tot doel de terugkeer in de samenleving voor te bereiden en een geleidelijke overgang bij deze terugkeer te bevorderen.

Het netwerkberaad vindt – binnen één week na instroom – plaats in de JJI waar de jeugdige verblijft. Het trajectberaad vindt – binnen twee weken na het netwerkberaad – plaats in de regio waar de jeugdige zich na het verblijf in de JJI zal gaan vestigen. Aan het netwerkberaad nemen deel: de Raad voor de Kinderbescherming in de persoon van casusregisseur en tevens voorzitter, een vertegenwoordiger van de JJI waar de jeugdige verblijft en een vertegenwoordiger van de (jeugd)reclassering. Het betreft de Raad voor de Kinderbescherming en de (jeugd)reclassering in de regio waar de JJI is gevestigd. Aan het trajectberaad nemen deel: de Raad voor de Kinderbescherming in de persoon van casusregisseur en tevens voorzitter, een vertegenwoordiger van de JJI waar de jeugdige verblijft / heeft verbleven, een vertegenwoordiger van de (jeugd)reclassering en een vertegenwoordiger van de gemeente. Het betreft de Raad voor de Kinderbescherming, de (jeugd)reclassering en de gemeente in de regio waar de jeugdige zich na het verblijf in een JJI zal vestigen.

Tijdens het netwerk- en trajectberaad bundelen de betrokken organisaties hun kwaliteiten en kennis om invulling te geven aan een passend en effectief nazorgplan gericht op de individuele jeugdige, waarbij het streven is om criminogene factoren te beperken en beschermende factoren te versterken. De Raad voor de Kinderbescherming, de (jeugd)reclassering en de JJI zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de totstandkoming van het nazorgplan, waarvan het LIJ (Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen) en het perspectiefplan (art. 27 Rjj) de basis vormen. Onafhankelijk van welke vorm nazorg van toepassing is, betreft de (jeugd)reclassering de afspraken uit het trajectberaad bij de feitelijke uitvoering van de begeleiding.

Colofon

Dit is een uitgave van het Ministerie van Veiligheid en Justitie
Directoraat-generaal Jeugd en Sanctietoepassing
Directie Justitieel Jeugdbeleid, afdeling Jeugdsancties- en
preventie (JSP)
Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag
070 370 1712 (secretariaat JSP)

J-21716

¹⁹ Artikel 2 lid 1 sub 1 Besluit gedragsbeïnvloeding jeugdigen.

²⁰ Voor meer informatie over het netwerk- en trajectberaad zie

<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/circulaires/2010/11/30/nazorg-jeugd-uitvoeringskader-2010.html>